

12. Гаращук О.В. Соціально-економічні аспекти розвитку вищої освіти в Україні: дис. ...канд. екон. наук: 08.09.01 / Олена Василівна Гаращук. – НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України. – К., 2007. – 231 с.

13. Куценко В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики): монографія / В.І. Куценко; за ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М. Данилишина. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «аспект-Поліграф»», 2008. – 818 с.

14. Воинова О.В. Мировой рынок образования. Электронный ресурс / О.В. Воинова // Социология образования. – 2008. – №1. – С. 56-82. – Режим доступа: http://library.uipa.kharkov.ua/library/BD/BolonProz/3_Stati_iz_periodicheskikh_i_prodolgaugshi_esa_izdaniy/soc_obr_sov_soc_prob.htm.

Слободяник А.М.,

к.е.н., ст. викладач кафедри

біржової діяльності і торгівлі

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

Леончик Д.С.,

студентка Інституту міжнародних відносин

Київський міжнародний університет

Цимбал Л.О.,

студентка економічного факультету

Київський міжнародний університет

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК СТРАТЕГІЧНА СКЛАДОВА У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Державна регіональна політика (ДРП) є важливим елементом політики держави, спрямованої на посилення конкурентоспроможності економіки держави та її регіонів, підвищення рівня добробуту населення та сприяння інтегрованості її простору. На відміну від галузевих політик вона перш за все має орієнтуватися на просторовий ефект певних

політичних дій і заходів, програм і бюджетів, служити певним фільтром, через який окремі види політики спрямовуються на конкретні території з метою досягнення оптимального (позитивного) ефекту та комплементарності заходів.

Державна регіональна політика — це політика синергії, яка при правильному плануванні та реалізації забезпечує набагато вищий ефект, ніж від суми окремих заходів галузевих політик.

Сучасний стан та специфіка регіональної політики в окремих державах Європи та у світі є результатом тривалих еволюційних процесів. Народження регіональної політики як напрямку національної політики держави припадає на 30-ті роки ХХ століття. Спочатку європейська (як і американська чи австралійська) регіональна політика сприймалася як інструмент згладжування надмірних диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів, в основному за рахунок перерозподіляючих грантів і субсидій регіонам і територіям, що мають певні проблеми розвитку. Такі цілі вимагали центральнокерованої системи планування та управління з чіткими цілями та завданнями для кожного рівня влади. Однак із часом цілі регіональної політики змінилися, ставши більш багатогранними. Вони почали відображати зміни в глобальній економіці, перехід розвинених країн Європи та світу до нової суспільно-економічної формації постіндустріальної економіки та посилення процесів децентралізації і локалізації економічної діяльності. В зв'язку з цим виникли нова парадигма регіональної політики і нові принципи, які орієнтуються на децентралізацію влади та партнерство між різними її рівнями і гілками, а також партнерство з приватним і неурядовим секторами. Як свідчить досвід інших країн світу, прискорений економічний розвиток та зростання рівня конкурентоспроможності регіонів і добробуту його населення залежить від того, наскільки уряд (у випадку ЄС — надурядові структури) приділяє увагу збалансованому просторовому розвитку країни. Надмірні диспропорції в соціально-економічному розвитку мають негативний вплив на макроекономічні та соціальні тренди.

Роль регіональної політики як однієї з важливих складових у системі державної політики зростає, а також зростає кількість і глибина залучення місцевих та регіональних партнерів. Централізований підхід до регіональної політики в сучасних умовах є непродуктивним і не дозволяє повною мірою розкрити можливості всіх регіонів. Уряди країн ЄС та інших країн світу (зокрема, Бразилії та Китаю) приділяють все більше уваги принципам партнерства і координації, стратегічного планування та цільового спрямування

коштів, у тому числі на гібридні інструменти політики (гранти плюс кредити). Одночасно обсяги фінансування регіональної політики в цих країнах постійно зростають, а також посилюється контроль за їх використанням і глибина аналізу впливу конкретних заходів та інструментів із метою вдосконалення політики в майбутньому.

Україна може багато почерпнути з цього пулу практик і підходів, звичайно, ґрунтуючись на місцевому контексті та специфіці розвитку регіонів України. За останні роки регіони та великі метрополії набули особливого статусу в глобальній економічній системі. З одного боку, це пов'язано з успішним розвитком регіональних ринків, особливо в країнах із економікою, що динамічно розвивається (Китай, Індія, Бразилія, ПАР, Індонезія та ін.), які активно використовували свої місцеві переваги для підвищення конкурентоспроможності економіки. З іншого боку, позиції регіонів та міст посилюються з причини інтенсифікації трендів кооперування та партнерства між субнаціональними акторами задля вирішення глобальних проблем.

Регіони та міста знаходяться під впливом макротрендів, які впливають на суспільство, уряди та компанії, формують нові засади світогосподарської системи і соціуму. Серед трендів, вплив яких вважається найбільш суттєвим, є:

- урбанізація — зростання ролі міст, причому не лише найбільших метрополій, але й середніх за розміром;
- міграція, яка формує динамічні ринки праці, певним чином компенсуючи дисбаланс, що виникає в різних регіонах світу внаслідок демографічних змін;
- інформатизація суспільства та проникнення нових телекомунікаційних технологій, формування економічної системи, що базується на знаннях;
- глобальні виклики щодо забезпеченості продовольством та природними ресурсами (особливо водою та родючими ґрунтами);
- зростання за принципами стійкого розвитку.

Функціональне районування та макрорайонування для конкретних цілей соціально-економічної політики є доцільним і необхідним, оскільки існують складні проблеми, вирішення яких пов'язане з територіями за обсягами, значно більшими, ніж одна область (наприклад, екологічні, енергетичні, будівництво транспортних магістралей, комунікацій, створення конкурентоспроможних регіональних ринків). Іноді, навпаки, є проблеми, вирішення яких може бути успішним у межах одного чи кількох адміністративних районів або територіальних громад (наприклад, виділення депресивних територій, територій

пріоритетного розвитку та ін.). В Україні є групи регіонів, які мають спільні риси (стан і тенденції розвитку, сильні сторони та можливості, слабкі сторони та загрози, проблеми та потреби тощо), що поряд із універсальними інструментами підтримки регіонів (горизонтальними) вимагають різних типів державного регулювання і підтримки та (або) різний ступінь інтенсивності регулювання. В звіті ми пропонуємо типологію регіонів виділення груп регіонів, що дуже схожі між собою, але при цьому достатньо відрізняються від інших груп (типів) для того, щоб до них було застосовано диференційований підхід щодо планування та впровадження необхідних заходів ДРП.

Для виділених п'яти типів регіонів ми пропонуємо застосування відмінних інструментів стимулювання розвитку. Україна має певний досвід у сфері районування та функціональної типізації регіонів, однак їх практичне застосування значно ускладнене. З управлінської точки зору доцільно врахувати досвід інших країн, який показує, що функціональне районування, як правило, здійснюється в рамках розробки державної та регіональних стратегій розвитку на довго- або середньостроковий період. Також функціональне районування і макрорайонування вважається ефективним у ситуації, коли воно є гнучким операційним інструментом реалізації ДРП, який не потребує тривалого і складного процесу законодавчого врегулювання.

Список літературних джерел

1. Бодров В. Державне регулювання економіки регіонів: проблеми теорії і політики / В. Бодров // Зб. наук. пр. УАДУ / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – Вип. 2. – С. 16–21.
2. Божкова В.В. Застосування некомерційного маркетингу на муніципальному та регіональному рівнях / В.В. Божкова // Маркетинг і реклама. – 2005. – № 9. – С. 38–43.
3. Вакуленко В.М. Міський маркетинг як інструмент стратегічного планування економічного розвитку міста / В.М. Вакуленко // Упр. сучасним містом. – 2002. – № 4–6(6). – С. 92–95.
4. Князева И.В. Маркетинг территорий / И.В. Князева, Е.В. Шевцова. – Новосибирск: СибАГС, 2007. – 200 с.